

Varga Virág

Wertheim Rozália

Wertheim Rozáliát elkerülte mostanában a szerelem. Nem mintha alakra, arcra nem találtatott volna szépnek. Sőt. Ha a városban sétált, a férfiak utána fordultak, és szemükben különös izzású kék lángocskák jelentek meg. Mindenki beszélte Wertheim Rozáliáról, hogy udvarlókban nem szűkölködik, de azok egy idő után elpártoltak tőle, mert Rozália látszólag nem tudta átadni magát a szerelem gyorsan föllobbanó érzésének. A férfiak, akik korábban lángoltak érte, már azt híresztelték, hogy bizony pár nélkül marad Rozália, és megpróbálták minden rosszat elmondani róla, csak hogy eszményi szépségét megrontsák, s az emberek pletykáltak felőle: hogy titkos szeretőt tart, csak hogy csalódottságukat elfedjék.

Egy nap ismeretlen, szemüveges férfit pillantott meg az evangélikus templomban Rozália, aki szívét végre megdobogtatni képes lett volna. Az istentisztelet után föl is hívta az egyházközség lelkészét, vajon hogyan vetődött oda a fiatalember, hiszen korábban nem látta, másrészt maga is zsidó létére későn, huszonnyolc éves korában keresztelkedett, így nem volt teljes átlátása a gyülekezeti ügyekre. A lelkész vidáman közölte, hogy bizony egy kereszttség előtt álló fiatalember, akinek felesége ragaszkodik ahhoz, hogy az apa jó példát mutatva keresztvíz alá hajtsa fejét. Wertheim Rozália szíve elszorult. Végre megdobogtatta a szerelem érzése a szívét, de csak hogy mint lejárt óra, utoljára járja el a tik-takot.

Elérkezett Advent ideje. Wertheim Rozália elment erre a korai hópolyhektől beszitált ünnep kezdetére. A szentbeszéd a samáriai asszony történetéről szólt, és a lány úgy érezte, hogy a lelkész mintha neki beszélt volna, a sok közös együttlét kihagyása miatt. Áldozáskor a térdeplő hívőket könnyű köd lengte körül, és megcsillant a lelkész kezében a szent kehely. „Íme megváltásunk szent titka”, és Rozália lehunyta a szemét, zsoldárkönyvét forgatva felállt, odament adományozni egy asztalkához az új iskoláért, de nem áldozott. Különben is ekkor már tódultak a hívők is kifelé az ajtón, hogy a kápolnában megnyíló adventi vásáron vegyenek ezt-azt.

Az ajtót még nem nyitották föl, így az emberek, mint egymásnak préselt fahasábok szorongtak egymás mellett. Így került egymás mellé Wertheim Rozália és az idegen, szemüveges fiú. Mindketten csak nemrég kapcsolódtak az egyházi életbe, és ahogy ilyenkor lenni szokás, egymásba kapaszkodott beszélgetésük is. A férfi mutatkozott be elsőként.

- Vasy Ernő – hűvösen megszorították egymás kezét. Ernő ezután az iránt érdeklődött, hogy Rozália mivel tölti idejét. Wertheim Rozália elmondta, hogy a helyi tanítóképzőben próbálja a lányokat a grammatika rejtelseibe beavatni. Erre Vasy fölháborodva közölte, hogy testvérbátyja milyen szép előmenetelt mutatott egy külföldi egyetemen, valahol talán Angliában, azt is, hogy megélhetését biztosítsa, egy illatszerárusnál segédkezik időnként. Itthon viszont nem kap hozzá méltó tanári katedrát. Wertheim Rozália lehunyta szemét, mert maga is tudta, hogy az ő helyzete is különböző emberek kényének van kiszolgáltatva, és minden pozícióba való magasabbra jutás, nemcsak Isten kegyelmének, hanem a megfelelő székekben ülő tisztességben megőszült hatalmasságoknak köszönhető.

- És Ön...- kérdezett volna vissza, de a férfi az etikettet felrúgva tegezést javasolt. Talán könnyebb is volt így. Vasy visszakozott, húzódozott, nem akarta elárulni, hogy mivel foglalkozik.

- Nem, nem, majd te is...- hebegte. Rozáliának fogalma nem volt arról, hogy miért nem lehetne elárulni, hogy mivel foglalkozik, miből él.

- De mégis, csak nem levegőből él az ember... - kérdezte hangjában érdektelenséggel.

Hosszú szünet. A férfi kezében gyűrögette kabátját, és tarkóját vakarta. Még mindig nem nyílt ki a szárnyas ajtó, így a beszélgetés végtelennek tűnt.

- Patológus vagyok. - Bökte ki, és várta a hatást. A lány hátrahajtott fejjel kacagott, hogy kivillant erős fogazata, fogalma sem volt eddig, hogy orvos szégyellheti hivatását. Megértően, barátián ránézett.

- Sokszor viccelődnek károdra, mert hullákat boncolsz?

Vasy Ernő erre sértődötten válaszolt, hosszú magyarázkodásba kezdett afelől, hogy a patológusnak mi is az igazi hivatása, hogy ő nem boncnok csupán, hanem emberek életét mentik meg szöveteken végrehajtott vizsgálatai. Rozália kedvtelve hallgatta a férfi magyarázkodását, és csodálkozott, hogy ebben a szép férfiban mennyi szorongás, félelem lakik, és főképpen sértődöttség a világgal, az emberekkel szemben, akik őt állítólag megbántják. Rozáliát nem érdekelte, hogy mit pusmognak mögötte, de a gyülekezeti emberek lévén más dolguk nincs, máris kérdően néztek rájuk. Ekkor megnyílt a szárnyas ajtó, és a hívők betódultak az ajtón, hogy a legmegfelelőbbet magukhoz ragadják. Rozália egy kézfogással elbúcsúzott Vasytól, és körülnézett, mit lehetne előnyösen vételezni. Eszébe ötlött, hogy Jézus nem véletlen tiltotta ki a kufárokat a templomból, pedig ebben a formában ez igaztalan lett volna így. Az emberek, akár egy leárazáson, vagy egy új bolt nyitáskor, föl-alá rohangáltak egymást meglökve, hogy a legjutányosabbhoz juthassanak.

„Istenkáromlás”, gondolta Rozália, és fölnézett a Szent képére, aki megfeszítve lógott alá a falból szinte kiemelkedve. Ebben a percben érezte meg, hogy az egész gyülekezeti kabát túl szűk az ő élettől dagadó keblére, hogy az alázat elhagyta, és nem tud sem magához ragadni semmit az ittlévő holmik közül, és képtelen megalázkodni az Úr előtt. Az Evangéliumot pedig egészen másként értelmezte, mint ahogy a lelkész szava szólt. Végül magához vett egy adventi koszorút, ahol - mert kedvelte az árus a lányt - lealkudta saját portékáját háromszáz forintra.

Wertheim Rozália hazafelé menet elhatározta, hogy öngyilkos lesz.

Valami végtelen unalom kerítette hatalmába már évek óta, mindenben a legjobb akart lenni, mivel a közép-szerű léte, amelyet válása óta érzett, elviselni képtelen. Ő mindig csak a férfinak élt, a Vágy érdekelte, amely őt meg-érinti, az emancipációs törekvésekből önnönmaga számára annyi előnyt tudott megszerezni, hogy munkáját imádta, és írogatott egy-két lapnak. A feminizmus is csak úgy érdekelte, mint bármely szociális kérdés. A nők írása pedig poétikailag. Hinni is azért hitt az Úr eljövételében, mert nem volt semmilyen közvetlen, pragmatikus haszna számára.

Otthon a tükör elé állt, és az egymásnak fordított tükrök, csak egy fásult nő képét tükrözték vissza. Felhívta egy régi barátját, akiről tudta, hogy halálos beteg.

- Éjjelente látom a Halál lovasát, aki maga után vonszol engem egy gyékényen.

- Vak képzelődés – hangzott a válasz.

Ám Wertheim Rozália valóban meg akart halni. Bement a könyvtárba, és kikölcsönözte az összes fellelhető bonctani könyvet. Amikor végigolvasta az Anatómiai Intézet számos, felelhető dokumentumát, elment a következő istentiszteletre. Nem tévedett, Ernő is ott volt. Meggyőzően előadta számára, hogy felvételi vizsgát tenne az Orvosegyetemre, ám a boncolás igazán visszariasztja e diszciplína behatóbb tanulmányozásától.

Vasznak fölcsillant a szeme, hogy eme tárgykört nemhogy lenézi Rozália, hanem kifejezett érdeklődést mutat iránta. Az emberi testtel kapcsolatos ismeretekről ugyancsak irtóztak a hívők, különösen ott, ahol az emberi tagokat sem a Szellemnek, sem a Léleknek nem sikerül egybeforrasztani, a burjánzó sejteket pedig az imádság sem csökkentette, csupán csak a szenvedésekben nyújtott némi vigaszt a hit. Ernő végül megbeszélte egy időpontot Rozáliával, amikor a nő közlelő szemrevételezheti félelme tárgyát.

Így is történt. Egy percre kihívták a doktort az előtérből, és ekkor Wertheim Rozália fölfeküdt az egyik asztalra.

Valóban úgy nézett ki ott, mint egy fölraivaltos menyasszony, haja kibomlott, mintha egy fehér ruhás angyal várna boncolásra. Visszajött az orvos, kezében egy csomó képpel.

- Kezdjük a szövettannal – És egy csomó mikroszkopikusan látható rákos vagy egyéb elváltozást mutatott a lánynak, aki unottan hallgatta azok megjegyezhetetlen neveit. Egyik sem hasonlított emberi maradványra, csak a vér-ráknál hallgatott nagyot, mert barátja éppen ebben a betegségben szenvedett.

- Odaadná nekem ezt a képet? – kérdezte elfúló hangon. Ernőben megrendült a bizalom. Végül meggondolva magát, javasolta, ha a benti helyiséget is meg akarnák tekinteni, vegyenek védőruhát, mert tilos anélkül belépni. Ezután került sor csak a tetemnézésre. Rozália erre várt. Nem fényképek után akart kutakodni, hanem szemtől szembe akarta látni az elmúlást. Ott kell lennie a Halál lovasának is.

„Hát a Geist?”, kérdezte alig hallhatóan, de Ernő is meghallotta, és fölfelé mutatott a boncterem fölül is kék csempével kirakott mennyezetére. Néhány pók font hálót fennen.

- A bonctermi gyakorlatokon majd ezeket a segédeszközöket használhatod – és sorban mutatta föl őket, miközben kommentálta. Rozália felismerte szavaiban az egyik egyetemi jegyzetben található gépies felsorolást. Egy recés végű csipeszt meg is emelt. Fénye hidegen csillant a fényben.

Ezután egy termen haladtak végig, ahol preparált emberi testrészek voltak kifüggesztve. Néhányukra ráismert. Meglepődött, föl volt készülve mindenre, mégis teljesen hétköznapi gondolatai támadtak. Hogy ezek az emberek, vagy hozzátartozóik miként adhatták át az orvostudomány módszereinek az emberi testrészeket, ilyen groteszkül, szétszabottan, hiányosan?

A halottszemlélt merev kábultban töltötte, homályban. Ernő biztatta, hogy az egyes testrészeket rajzolja föl, hiszen az Orvosin majd így kell eljárnia. Rozália egy kiemelt epehólyag mellett döntött, de csak úgy sikerült föliskiccelni neki, mintha Rorschach-tesztet vázolt volna föl.

- Elsőre nem is rossz – vetette föl Ernő -, tudod, a sok gyakorlás, amíg értékelni tudja a szépséget, amely az emberi részek csodálatos harmóniáját, összefüggéseit, ahhoz évek kellene – A lány rábólintott. Végre egy öngyilkoshoz ért, akinek töből leszelte a vonat a lábát, és elvérzett. De Rozália port akart inni. Nem volt ilyen öngyilkos akkor a boncteremben. Végül Vasytól kapott emlékebe egy metszetet a lány, hogy elgondolkodhasson, vajon tényleg megragadta az orvostudomány annyira, hogy végképp elköteleződjön mellette.

Amikor hazament, tényleg bevette a port. Igyekezett tagjait szép elrendezésben fektetni. Várta, hogy, ahogy mondani szokták, lepereregjen szeme előtt az élete. Helyette kellemes zsibadtság áradt szét tagjain, belekábult érzései viharába, és úgy bámult rá a fölkapcsolt éjjeli lámpára, mintha egy légy szemének prizma lenne. Másnap kialudtan ébredt. Kilépett az erkélyre, és minden idegszálával érezte, hogy ennyi halott látása után a prosecturán, ő igenis él

akar, olyan mohón és telhetetlenül, ahogy utoljára tizenéves korában. Kilépve az erkélyre végignézett a városon, amely halottan hevert alatta, és az ablakok szürkében tükrözték vissza az elnyúló felhőket. „A halottak házai”, gondolta, és gondosan összecsomagolt. Minden csak most kezdődött el benne. És szíve, mint a vasúti kerék, nagy zakatolásba kezdett.

Kiss Ágnes Katinka: Nő az ablaknál II.

Kiss Ágnes Katinka: Nyakék műanyag háttámlával